

Передплата

на «РУСЛАНА» випускати:
в Австрії:
на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границю:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 86 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 48 франків
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАНА

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — 3 Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дні крім неділя і руских свят о 5½ год. пополудні.

Редакция, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене.

Рекламції неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

АНАТОЛЬ ВАХНЯНИН.

Матеріали до політики Русинів від часу так званої „нової ери“.

(Дальше).

VIII.

Збори послів

з дня 29. січня 1894 р. в тій самій справі.

Прибули послы: Романчук, Барвіньский, Підляшецький, Охримович, Окуневский, Гаморак, Січинський, Мандичевский, Телішевский, Гурик, Вахнянин.

Пос. Охримович: Як настав новий кабінет, ми шпугали у Відни Романчука, чи він переговорював з намісником, гр. Баденім, як таким, що в Бешті помагав складати нове міністерство. «Нову еру» я і пос. Мандичевский давно заступали. Ми заступали інтереси народівців і в державній раді і в соймі, але ми не мали попертя в краю. Нас не уважано рускими послами. Шіставніше, в р. 1890 вступили послы народівці на ту саму дорогу і зробили угоду з намісником (?). Я вірю гр. Баденюму. Але Бадені не може всего зробити против волі шляхти і центрального правительства (?). Ми вже давніше хотіли зложити modus vivendi з Поляками. Але намісника Баденюмого може не стати. Наслідок его не признаєть ся до сеї акції. Тому треба також з Поляками порозуміти ся. Вирядіне всі водни до порозумія схлонні, але одна часть є нам прихильна. В політиці не треба робити те, що хоче кождий. Се непрактично, як кождий схоче вести політику на свій гад. На політику впливають обставини. Давніше нас роблено шварцгельберами. Як Наполеон помер, Поляки сами ставили при короні, там де ми стояли. Стоячи при короні, здобувають Поляки все для себе. Ті, що зробили угоду з Баденім, брали справу за легко. Треба було поставити максималні і мінімалні, але конкретні бажаня. Правительство недодержало дечого і звідси несмак. Для того хотять нині деякі приступити до „славянського Союзу“. Опозиція добра річ, але 7 послів не має силе щось вибороти. Ми не маємо народу за собою, бо ми его не розбудили. Він опозиції не піддержат. Ми давніше думали вступити до клубу Гоганварта, але Земляковский і Грохольский були сему противні. Ми зложили свій клуб з Сінгалевичем і Озаркевичем та вишли зле на тім. Не маючи народу за собою, ми не можемо йти в опозицію. Оціня в краю домагась опозиції. Се популярний поклик, але ми Русини з опозицією далеко не зайдемо. Як переговори не будуть мати успіху, тоді зложім мандати і возьмім ся до освідомлюваня народу. А чи всі послы зложать мандати? Для нас тепер одна дорога: порозуміти ся з правительством, шануючи достоїнство народу і виждати паденя міністерства. Погляди Романчука мають дещо за собою, але я на тепер з ними не годжу ся. Етого я є за переговорами з правительством і Поляками, щоби дістати деякі концесії.

Пос. Мандичевский: В клубі рус-

ких послів державної ради не ухвалили ми увійти з польским „Колом“ в переговори. Се простує. Переговори до „нової ери“ не вели всі рускі послы, лише одно сторонництво в краю, іменно «Народна Рада». Я хотів би, щоби послам державної ради лишено свободну руку що до переговорів, а тут вистане, як ми лише поінформувомь.

Пос. Романчук простує: 1) В р. 1890 ми ставили конкретні жаданя, хоч не списали їх в двох екземплярах.

2) Ми тут не можемо ухвалювати директиви для послів державної ради. Ми тут лише радимось. Остаточна ухвала в справі тактики западе в клубі послів державної ради. Опісля визвав пос. Романчук, щоби застановити ся над тим, з ким переговорювати — як се вніс пос. Вахнянин.

Пос. Вахнянин є сеї гадки, що переговорювати мусять оба клуби разом, а не кождий з окрема. Треба також повідомити «Народну Радку» і владик.

Пос. Окуневский хоче, щоби клуби рішали окремо, чи вести переговори. Він, як соймовий посол, є противний переговорам і переголосувати не дасть ся. Народи послів вважає він лише інформаційними. Він стоїть на діаметрально противнім становищі, як інші послы. Пос. Окуневский зазначає, що веде своєю політику і хоче, щоби соймовий клуб рішив сам про долю переговорів.

Пос. Вахнянин: Ми хочемо переговорів для добра народу. Інтереси наші залежать в більший мірі від сойму і краєвого правительства, тому соймовий клуб не може від сеї акції відтягнутись. Тоді вже був би роздор і евентуальність подвійної політики.

Пос. Підляшецький попирає гадку Вахнянина і бажає рівнож смільної акції обох клубів в переговорах.

(Пришпов пос. Савчак).

Пос. Січинський. Бачу хаос. Я уявляю собі, що оден клуб не може йти гетта, другий вієста. Одні боять ся і другі майоризована і оба клуби хотять вже розійтись.

Пос. Вахнянин: Ми підемо до намісника по інформації. Дізнавшись, як він думає про нас, будемо рішати оба клуби окремо, яке становище зайняти в соймі і державній раді.

Пос. Мандичевский хоче, щоби до акції приступила «Народна Рада».

Пос. Охримович: Я ставлю внесене, щоби оба клуби вишли в контакт з правительством і польским соймовим „Колом“.

Пос. Січинський хоче знати, що послы зроблять, колиб переговорів не прийнято. Інакше не буде голосувати.

Пос. Підляшецький: Розійдм ся, то буде найліпше.

Пос. Окуневский хоче, щоби про контакт рішали клуби окремо.

За внесенем пос. Підляшецького, щоби розійтись, заявило ся лише трех послів. Внесок Окуневского зискав лише голос внескодавця. Січинський здержав ся від голосованя. Гаморак вишов. По голосованю над внеском Окуневского, останний сказав: „Моя акція скінчена“, почім вишов. Внесок Охримовича перейшов голосами Савчака, Мандичевского, Барвіньского, Підляшецького, Охримовича і Вахнянина. Січинський не голосував.

Який має бути контакт? Чи лиш зондоване? Чи мають послы ставити конкретні жаданя?

Пос. Вахнянин хоче передовсім зондованя, а відтак поставить ся конкретні жаданя.

Пос. Охримович хоче відразу ставити конкретні жаданя.

Перейшло внесене Охримовича, який ставить дальше внесок, щоби вибрати в цілі переговорів депутацію з 5 членів т. є Романчука і по двох членів з кождого клубу.

Пос. Романчук хоче, щоби депутація складала ся лише з трех членів. Сам до неї належати не буде, хоть не противить ся, щоби другі послы вели переговори, хотьби для засади, що Русини мають право все впомянути ся о концесії для свого народа.

Пос. Підляшецький ставить на членів депутації: Романчука, Вахнянина і Січинського.

Романчук мимо того не хоче вийти в склад депутації, а так само Січинський і Телішевский. Остаточно вибрано до депутації: Савчака, Вахнянина і Підляшецького.

(Дальше буде).

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Надвиглядами сесії чеського сойму застановляють ся вже тепер політики, бо від сего зависима буде також сесия держ. ради. Одначе вже тепер не віщуют сій сесії доброго вислідю. Новий сойм чеський має 68 німецьких послів окрім 21 з вірноконституційної великої посілости і німецьких вірилістів, а супроти них стоїть 49 послів з консерват. великої посілости, чеські вірилісти і 97 чеських послів ріжних сторонництв. Міністер-президент бар. Бек, бажаючи втихомирити чеську опозицію в держ. раді, був приневолений під єї напором перевести в листопадї парламентаризацию міністерства і заповів політику середньої лінії, а в грудні заявив в бюджет. комісії, що справу национ. язык. спору думає полагодити дорогою порозумія між Чехами і Німцями і в тій цілі виготовляє начерк языкового закона. Потребу такого порозумія і конечність полагоди языкового питання потвердив спір, який виринув в судівництві і на почтах в Чехах, а всі вижидали нетерпеливо заповідженого бар. Беком начерку языкового закона. Полагада сеї справи є не лише важною і пекучою справою німецько-чеською, але вся держава вижидає сего, бо німецько-чеський спір все спиновав законодатну роботу в держ. раді. На основі заяв правительства можна було сподівати ся, що держ. рада, зібравши ся в листопадї, буде займатися сею справою.

Тимчасом з голосів, які відаивають ся вже тепер в чеським дневникарстві, можна заключати, що чеські сторонництва

бажають зараз з самим чином соймової сесії виточити сю справу і що они лише сойм уважають одиноким місцем для її полагоди, а не держ. ради. Сі голоси вказують на те, що про язикову справу має рішати чеська соймова більшість, а не зложена з ріжнородних народностей більшість держ. ради, в котрій 130 представників чеського королівства стоїть супроти чотири рази сильнішої більшості всіх інших країв. Вправді можна би там супроти ухвалення сего закона розвинути обструкцію, одначе она лише протягнулаб, але не спинилаб ухвалення язикового закона. Чеська Union запевняє, що бар. Бек вижидає соймової сесії, щоби з розправ над сим питанням там переведеного мати указку що до настрою в обидвох народних таборах. Але при відомім національнім розятренню можна побоювати ся, що соймові розправи витворять таку душну атмосферу, котра зовсім не причинить ся до розвязки і полагоди сего трудного питання.

Окрім сего питання може також справа виборчої реформи, а також вимагана Німцями справа обсади краєвих посад після ключа населення причинити ся немало до заострення взаємин міжнародних в Чехах. Крім того Чехи жалують ся, що задля делегаційної сесії і назначеного на 3. листопада речинця скликання держ. ради не буде мати сойм потрібного часу для виконання своїх робіт. Таким способом надії на успіхи чеського сойму не дуже рожеві.

Німецький міністер-земляк Праде заявив помічникови N. fr. Presse, що під час нарад над язиковою справою в Чехах в раді міністрів доси не було мови про поділ Чех на язикові округи, ані про уступки в разі розширення обсягу ділани сойму чеського. Доси предложено раді міністрів начерк язикового закона. З замітими проти начерку виступим як чеські, так і німецькі міністри. Може бути, що під час нарад над сим начерком буде порушена справа поділу на язикові округи і справа розширення автономії Чех. Коли рада міністрів розгляне язиковий начерк а також кілька інших предлог и. пр. про забезпечення на старість, тоді сі предлоги будуть внесені на осінній сесії державн. ради.

Заграниця.

Міністер загр. справ Ізвольський, як звіщають німецькі часописи, в повороті з Парижа і Лондону, зустріне ся в Нордерней з кн. Більовом.

Становище мароканського султана Мулей Гафіда стає з кожним днем певнішим. Всі прибережні міста признали его законним володарем. Племена, котрі ще недавно стояли по стороні Абдуль Азіса, присягають тепер вірність Мулей Гафідові. З тим новим положенням починає числитися також французьке правительство і дневникарство. Як запевняє Фігаго, міністер війни Пікард в той думки, що Франція перша повинна предложити европ. державам, щоби признали Мулей Гафіда. Echo de Paris дізнає ся від міністерства загр. справ, що Франція займе в Марокку зовсім неутральне становище, доки всі держави не признають Мулей Гафіда законним володарем. Колиб Абдуль Азіс після останнього поразення розпочав наново боротьбу, тоді Франція не буде его спиняти, але й не буде ему пособляти.

З Персії наспіли до Петербурга вісти про нове повстанє. Вісти про успіхи повстанців розійшли ся з Тебріс також по інших областях держави і додають відваги населеню до нової ворохобні проти шаха. З Джельжи наспіла вість про нове повстанє племен. Повстанці увязнили урядників, обсадили урядові

доми і знищили дім губернатора, котрий утік звідтам. В борбі товпи з війском полягло багато повстанців. Повстанці домагають ся скликання парламенту і заявляють, що до того часу не признають зверхности шаха. Так само ворохобня настала в Шірас і в Керман. Повстанці заняли Керман, а урядники і губернатор поутікали. Віцегубернатора убито. На улицах лежить много убитих і ранених. Проводирі сего руху творять комітети і управляють містом аж до скликання парламенту.

З Тегерану звіщають, що в місті Керман вибухла ворохобня. По завзятій боротьбі здобули повстанці радницю і за прикладом Тебрісу установили там тимчасову управу аж до скликання парламенту.

Король Едвард нараджував ся спільно з міністром Ізвольським і міністром-президентом Клемансо. Предметом наради була справа Багдадської залізниці.

Огляд часописий.

(„Посрамленіє“. Паломництво галицьких москвичів до Почавва. „Голосъ Москви“ про „руських Галичанъ“. Київська „Рада“ про галицький сойм і вибір руского члена кр. виділу. П. Михайло Лозинський про соціальну демокрацію і львівські доповняючі вибори до держ. ради).

(Дальше).

В київській „Раді“ відозвав ся власний її дописуватель (але сим разом не підписав ся (очевидно п. М. Лозинський) про галицький сойм, про іменоване віцемаршалка а на останку про вибір руского члена кр. виділу. Про сю останню справу пише ось що:

„Тепер од імени українсько-русского народу виступатимуть у соймі два клуби: український і москвофільський і обидва они виставлять кандидатів до краєвого виділу. Кого виставить український клуб, ще не знати. В москвофільському клубі мають охоту на се становище, сполучене з гарними грошовими доходами, два посли: Ганчаковский і Криницький, обидва судові совітники, обидва властиво навіть не москвофіли, а „поляк руского народу“ („gente Rutheni, natione Poloni“), обидва в політиці нові й нічим незаслужені люди, що вийшли послами виключно дякуючи підмозі польского уряду, а кандидували головно тому, щоби мати дохідне місце в краєвім виділі і брати подвійне жалованє: судового совітника і члена краєвого виділу*). І сі панове так завзято оден проти другого роблять заходи, щоб дістати ся на те місце, такими „гарними“ способами представляють оден одному ноги, що — як ходить звістка, голові москвофільского соймового клуба д-ру Королеви стало сього вкінці забагато і він зрік ся проводу в такій чесній компанії.

Повторяємо, вибір члена краєвого виділу від Українців залежить також від польских послів з селянської куриї. Побачимож, чи вони матимуть відвагу і в соймі ствердити те, що останніми часами так часто заявляє польська печать: що властивими представниками українского народу в Галичині треба вважати „старорусинів“, себ то москвофілів.

Вкінці зазначимо, що для нарад в справі тактики українских послів у соймі збираєть ся 20-го сього місяця національно-демократичний „Шарший Народний Комітет“. Українська радикальна

*) помиляє ся п. М. Лозинський, бо коли урядника виберуть членом кр. виділу, тоді его урядову плату систують. — Ред. Русл.

партия, яка має в соймі трох своїх послів, мабуть, також скличе нараду в сій справі.

З нагоди доповняючого вибору до держ. ради з I виборчого округу м. Львова і постановленої соціал-демократичною кандидатури голови руских соціалістів д-ра Миколи Ганкевича пригадує п. М. Лозинський в київській „Раді“ ось яку цікаву річ:

„Коли в 1906 р. львівські Українці святкували роковини побуту Хмельницького під Львовом, проти сього виступила не тільки польська соціальна демократія, але й теперішній український соціально-демократичний посол Вітик видав по польски відозву „Do obywateli miasta Lwowa“, в якій видає камінем на пам'ять Хмельницького та протестує проти святкування его роковин, бо се, мовляв, тільки збільшує національний шовінізм. А як автор сього допису в „Літ.-Наук. Вістнику“ вказав на те, що коли польська соціальна демократія святкувала побіду Ягайла під Грунвальдом, пам'ять „Конституції 3-ого мая“, повстань Костюшка, Бартоша Гловацкого й ин., то українські робочі маси куди більше можуть святкувати пам'ять такого чисто народного повстаня, як Хмельниччина, то другий визначний діяч української соціальної демократії, д. Микола Ганкевич, назвав мене в тодішній соціально-демократичній „Волі“ найгіршим українським шовіністом та ворогом робочого люду.“

В справі згаданого вибору до держ. ради пише п. Лозинський в київській „Раді“ в иншій числі про становище польської соц. демократії ось що:

„Постановлено з соціально-демократичного боку кандидатуру відомого діяча в польській і українській соціально-демократичних організаціях, д. Миколу Ганкевича. І власне спосіб поставлення сеї кандидатури застановляє нас висловити кілька уваг про становище польської соціальної демократії в українській справі.

„А саме — нинішній львівський „Głos“, орган польської соціально-демократичної партії, приніс в справі кандидатури д. Ганкевича таку відозву:

„Товариші-виборці I львівського округу! Екзекутивний Комітет української соціальної демократії поставив у I львівському окрузі кандидатуру тов. Миколи Ганкевича на посла до парламенту. Львівський окружний комітет польської соціально-демократичної партії, який уже перед поданою ухвалою Екзекутивного Комітету української соціальної демократії мав намір запропонувати кандидатуру тов. Миколи Ганкевича, прийняв ухвалу Екзекутивного Комітету української соціально-демократичної партії до відома та ухвалив однодушно закликати всіх товаришів до як найгарячішого піддержання кандидатури тов. Миколи Ганкевича. Львівський окружний Комітет повідомив про свою ухвалу Екзекутивний Комітет польської соціально-демократичної партії. Екзекутивний Комітет польської соціально-демократичної партії згодив ся на становище, заняте львівським окружним комітетом, зважаючи на особу кандидата, зазначаючи одначе, що тільки він має право ставити соціально-демократичні кандидатури в тім окрузі“.

„Кінцева фраза сеї відозви значить, що польська соціальна демократія не визнає за українською соціальною демократією права вмішувати ся до виборів в першому львівському окрузі, а коли згоджують ся на кандидатуру, виставлену українською партією, то тільки зважаючи на особу кандидата, який — пояснимо — багато більш часу і сил присвячує праці в

